

# NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egyívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Köziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

## A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknel minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczari) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknel:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—  
fél oldal ... .. 16.— | nyolcad oldal ... 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

## Figyelmeztetés a kath. népiskolai iskolai könyvtárak érdekében.

*Hazánkban igen sok kath. népiskolának van már iskolai könyvtára, sőt igen sok helyen szerveztek kath. tanítóink ifjúsági könyvtárakat is; ez a körülmény, de különösen az újabb időben az ily könyvtárak létesítésére megindított üdvös mozgalom kötelességévé tette az arra hivatott tényezőknél, hogy a kath. népiskolai iskolai és ifjúsági könyvtárak számára részletes könyvjegyzéket állítsanak össze és adjanak ki a könyvtárakat szervező tanítók számára. Örömmel értesültünk, hogy a kath. népiskolai iskolai könyvtár és kath. ifjúsági könyvtár jegyzékének összeállítása a Kath. Tanügyi Tanács hozzájárulásával már munkába vétetett s annak megjelenése rövid időn belül várható. A Szent-István-Társulat teljesen ingyen megküldi majd kath. tanintézeteinknek e jegyzéket, addig is kötelességszerűen kérjük olvasóinkat, hogy türelemmel várják be e jegyzékek megjelenését, mert az állam által kiadott ily könyvjegyzékek a kath. iskolákra nem bírnak kötelező erővel.*

Steinberger Ferenc dr. †

Magyarország kath. tanítósa gyászba borult. Elvesztette vezéroszlopát, mely kalauza volt, miként a bibliai tűzoszlop.

Isten adta őt nekünk, az Isten vette el tőlünk; talán azért, mert nem érdemeltük, talán mert nem sorakoztunk oly hévvel kibontott zászlaja alá, mint amily lelkesedéssel és szeretettel fölkarolta édes hazánk kath. tanügyét. Zokogva állunk koporsója előtt s a kifürkészhetlen isteni

Gondviselés szembe talál minket mélységes bánattal.

Hallhatatlan érdemei jutalmazására boldogult *Schlauch* bíbornok ajánlatára nevezte ki ő Felsége 1899. okt. 21-én a nagyváradi diszes kanonoki stallumba, nov. 21-én installálta őt állásába *Széchenyi* Jenő éneklő-kanonok s kanonoksága hatodik évében jan. 21-én tettek őt örök nyugalomra azon boltozatos terembe, melybe ő megboldogult 94 éves édes anyját alig egy félév előtt (aug. 9-én) helyezte. Az általa szerkesztett kegyeletos gyászjelentésben «Istennek szent végzésen való alázatos megnyugvással és a hosszú élet kegyelméért imádatos halálával» tudatta a jó édes anya halálát. A hosszú életért mond halát, ami azonban tőle megtagadtatott! Installálása alkalmából országos közlönyünk, a «Népnevelő»-ben ezt írtam róla: «A legmelegebben üdvözljük mi kath. tanítók országos elnökünket beiktatása alkalmából. Büszkeséggel emeljük ki, hogy e kinevezésben a kath. tanügy vívmányát találjuk, mert őt egyenesen a népoktatás terén szerzett érdemei juttatták e fényes állásba; bizonyosága ez annak, hogy az Egyház intézősége érzékkel bír a kath. tanügy fontossága iránt, kellőképp méltányolja az e téren való működést. Hogy mily örömet szerzett e kinevezés a hazai tanítótság tömegében, azt hisszük, nem kell bővebben fejtegetni. Hála érte Istennek és utána *Schlauch* bíbornoknak, amiért a kath. tanügyet ezáltal is fölemelte.

A szeretet *Krisztusban*, volt jelszava, de őt is szerette mindenni, aki akár személyében, akár tollában vagy országos tetteiben ismerte. Érdemei jutalmazására kanonoki kinevezése után egy évre megkapta a szegszárdi apátságot. Jelen közlemény írója, ki évekig volt oldala mellett a kath. tanítók orsz. bizottsága és tanügyi tanácsa részéről mint beosztott titkár, őt lelke mélyeig ismerte; de sohasem tudott megállapodni: mit csodáljon jobban, nagy szívjóságát vagy rendkívüli bölbeségét.

Dr. Szűcsényi Pál püspök nagyváradi szék-

foglalásokor az egyházm. tanítók tisztelgése alkalmából már mint budapesti közp. papn. kormányzó ezen jellemző sorokat írta hozzám: «Örvendezek, hogy Püspök urunk O Kegyelmissége oly szeretettel fogadta a váradai tanítói kart. Ez nem is történetelt masként. Az érdemet, ahol ez létezik, az éles szem, ahol ez megjelen, könnyen megtalálja és értékeli.»

Ilyen éles szem volt Steinberger kanonok, ki oly nagy testületet, mint a hazai kath. tanítóké, oly tapintattal és finom modorral kormányzott, melyért méltán érdemelte ki a kath. tanítóság szeretetét. Elvesztettük őt, nincs többé s ha a föltámadás reményében való hitben nem biznánk talán kétségbe esnénk sírja fölött.

De térjünk reá nagyváradi temetésére. A budapesti egyetemi templomban történetbeszenteles alatt Nagyváradon *Fetser* Antal apátkanonok gyászmisét mondott. A megboldogult teteme e hó 20-án az éjfel utáni vonattal érkezett Nagyváradra. Szekházában a kora reggeli órákban föllállították a ravatalt. Nehézművi erekoporsója fölött helyezték el a kanonoki jelvényeket. A szebbnél-szebb koszorúkat mindjárt a koszorúkoesira függeszték, melyen kellő világításban volt látható a tanítók koszorúja ily fölirattal: *Szeretett elnökünknek — a kath. tanítói tanács.*

A temetésen képviselve volt a társadalom minden rétege a legfölsőtől a legalsóig. Igen szépen jelképezve azon szeretetet, mellyel ő a társadalom minden osztályát meghódította. Rokoni is nagy számban jelentek meg.

A gyászszertartást 9 órákor kezdte meg *Széchenyi* Jenő apátkanonok, majd fölhangzott a növendékpapok ajkáról a megrázó «Circumderunt me». A beszenteles után a drága tetemet a székesegyházba vitték, hol *Széchenyi* Jenő apátkanonok tizenegytagú segédlettel gyászmisét mondott az elhunyt lelki üdvéért, ugyanakkor a mellékoltároknál a következők mutattak be engesztelő áldozatot: *Bötsch* Károly, *Brém* Lőrinc, *Csicsay* Alajos, *Gubicza* István, *Halász* Gyula, *Hill* József, *Mayer* Antal, *Mártoncsik* Albert, *Novotny* Alfonz, *dr. Némethy* Gyula, *Tóth* Lajos, mely után megindult a gyászmenet: hosszú kocsisor és előkelő közönség kísérte sírjához a még életerős (58 éves) férfiút, kinek jövő munkásságához úgy az egyház, mint az iskola annyi reményt fűzött. A temetési szertartást a sírbóltnál *Fetser* Antal apátkanonok végezte, majd térden állva mondtuk az elhunyt fölött az Úr imáját: «Legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen itt a földön is». Erre leböcsátak a drága tetemet: ő eltávozott tőlünk, de emléke áldott lesz örökké s a kath. tanúgy-történelem halhatatlanítja. *Számborovszky Rezső.*

## A gyermek egyénisége a nevelésben és tanításban.

Reg elmúlt az az idő, amikor az iskolamester hivatása csak abból állott, hogy kevés előkép-

zessel, a pedagógiai tudományok vívmányainak figyelembe vétele nélkül, a gyermeknek a tudás elemeit hosszas, fölötte fáradságos módon közvetítette. A gondolkodás, a jobb után való törekvés a tanítás terén is nagy haladást eredményezett. Minél magasabb fokra emelkedett az emberi szellem fejlettsége, annál nagyobb gonddal fordult azon intézmények felé, amelyek a szellemi művelődés tényezői; annál jobban karolta föl azon hivatást, amelyek rendeltetése fejleszteni az ifjú ember értelmi és szívvilágát; annál kitaratóbban kutatott azon módok után, amelyekkel ezen célt minél teljesebben és minél rövidebb uton elérheti. Csodálatos az emberi szellem. Minél többet tud, annál többre vágyik. A tudás vágya is olyan, mint a többi szenvedély — kielégíthetetlen. A haladás, az újkor buvárkodó szelleme mindenre hatott. A tudományok minden ágát, az intézmények mindegyikét fejlesztette. Az iskolát a modern kor különösebben ölelte keblére. A tanítói állás fontosságban sokat nyert és amint a jelenből a jövőre következtethetünk, ezen emelkedés még nagyobb mértékben fokozódni fog.

Nagy föladatot tesz az újkor a tanító vállára, mert ime hivatását kétfelé osztja, mondván — és nagyon helyesen — nemcsak *tanító*, hanem *nevelő* is vagy. Mint tanító necsak száraz ismereteket közölj; a tanítói működésnek főleg *alakinak* kell lennie, azaz a lelki erőket kell fejleszteni és ennek a tárgyismeret csakis eszköze. Ime, épen megfordította a régi föl fogásnak, amely a tárgyi tudásra fektette a fösúlyt. *Nevelő* vagy így hangoztatja: neveld a gyermeket; pótold, amit a szülei ház mulaszt; nevelj *vallásos* és *hazafias* szellemben. Nevelő-tanítói tevékenységben vedd figyelembe a kor eszmevilágát; neveljen az iskola a gyakorlati élet követelményeinek megfelelően, vértelje az ifjúságot a kor erkölcsi romlottsága ellen stb.

Ime, mily óriási föladat, amely hivatásunkat terheli; mily szinte beláthatatlan *utakat* nyit meg előttünk, hogy azokon az ifjú nemzedéket végigvezessük.

Igaz, hogy mi most több szakképzéssel lépünk a tanítói pályára, mint a régi időben; igaz az is, hogy didaktika és metodika sok előnnyel gyarapodott, de igaz az is, hogy mindezek ellenére, még mindig nagy a panasz, hogy az iskolák föladatukat úgy a tanítás, mint a nevelés szempontjából kielégítően meg nem oldják. És azért csakis dicsérendő azon törekvés, amely arra irányul, hogy az iskolák működése minél nagyobb sikerű legyen, úgy az egyes ember, mint a köz tekintetében.

Ezen törekvés vezet engem is, amidőn szerény soraimban a gyermek *egyéniségéről*, individualitásáról szólni kívánok.

Nincs fontosabb dolog a tanítóra nézve, mint az, hogy a gyermeket, annak szellemi és érzelmi életét, melyet formálni, vezetni, tökéletesíteni nemes hivatását képezi, *jól ismerje*. Hisz a mindennapi életben is nem a legfontosabb-e, hogy az iparos-

a kereskedő, a tudós, az író ismerje teljes valóságban azt az anyagot, amelyet földolgozni óhajt. Nem lehet tehát kétség az iránt, hogy a gyermekek *egyénségét* úgy külön-külön, mint összességükben ismerni a tanítóra annyi, mint kezében tartani az Ariadne-fonalat, amellyel eltéveszthetetlenül biztos célhoz jut.

Lássuk tehát, miben áll a gyermek egyénisége?

Valamint nincs az egész emberiség között két ember, aki külsőleg, testere nézve egymáshoz teljesen hasonló volna, még kevésbbé találunk két oly embert, akinek gondolkozása, érzése és akaratja teljesen megegyeznek. A hány az ember, a részletekben annyi külön-külön értelmi és érzelmi világ is van. És ez nem is lehet máskép, mert hisz értelmi és erkölcsi fölfogásunk alakulására ezer meg ezer körülmény foly be. Egészség, betegség, véralaklat, családi élet, különböző helyi körülmények, sőt minden egyes szó, melynek értelmét fölfogjuk, hat reánk. És amilyen különbséget találunk e tekintetben a fölnttek soraiban, ép oly változatos ez a gyermekek között is. Más-kép gondolkozik a városi és falusi gyermek, más-kép a szegény és gazdag szülők gyermeke; már természetesen nem a gonkolkozás lélektani processusát értve, hanem az eszmévilág szempontjából ítelve és ebből folyólag mindegyik egészen más fogalomkörrel rendelkezik, amiből logikailag az is következik, hogy ítéleteik és következtetések egymástól eltérők. Ezt pedig a tanításban figyelembe nem venni, lehetetlen.

Amidőn a gyermek egyéniségéről beszélünk, kétféle kell megkülönböztetnünk, először a gyermeki lélek *fejletlenségét* általában és másodsor azon *egyéni értelmi fokot és érzelmi minősítést*, amellyel az egyes gyermek bír.

Újabb időben a tanítás és nevelés terén azon mozgalom indult meg, amely a gyermeki lélek megfigyelésével azt akarja elérni, hogy a tanító és nevelő ismerje a gyermek gondolkozásának módját; tudja, hogy az a fejletlen isteni szikra, a gyermeki lélek miképen munkálkodik, mert tény, hogy az a szük lelki keret, mellyel a gyermek bír, fölötté fogyatékosan eszmél. A képzetek és fogalmak hiányos volta, a tisztánlátásnak legfőbb akadályja. Ezen szellemi gyarlóság figyelembe vételével alkottattak azon paedagógiai elvek, amelyek a szemléltetés körébe esnek. És itt mindig igaz marad, hogy «csak a közvetlen szemléltetéssel elért tudás válhatik a gyermek igaz szellemi kincsévé, amellyel rendelkezni mind a fog, amely a meglevő ismeretekhez szervesen illeszkedik». A gyermeki lélek szük látóköre szülte azon régi és annyiszor hangoztatott sarkalatos tanítási elvet, hogy a tanításnak a gyermek fölfogásához alkalmazkodnia kell. És valamint a bányász, ha a csillogó aranyhoz jutni akar, a föld mélyébe ereszkedik alá, ép úgy a tanítónak is, ha a gyermeki lelket fejleszteni óhajtja, le kell szállnia a gyermeki fölfogás fenekére. Tény, hogy nehéz ez, mert a fölntt ember kora, lelki fejlődöttsége útjában állanak annak, hogy a gyer-

mek korlátolt szellemi körébe magát beletalálja. Olyan ez, mint azt kívánni — bocsánat a kissé prózai hasonlatért — hogy a jóllakott az éhesnek kínjait érezze. És mégis azt kell tennünk, hogy a gyermek értelmi fokát mindig szem előtt tartsuk és ahhoz alkalmazkodjunk. Ha ismeretet közlünk, ne sajnáljunk semmi fáradságot, hogy minél tisztábban álljon az új dolog a gyermek lelke előtt; iparkodjunk azt a legkülönbözőbb oldalról megvilágítani, mert a gyermeki szellem olyan, hogy az egyikre *ez*, a másikra más mozzanat hat maradandóan és sohasem tudhatjuk, hogy a nekünk oly világosnak, egyszerűnek, tisztának látszó dologok, a gyermekek előtt is olyanok-e?

Amidőn tehát a gyermek egyéniségével foglalkozunk, első dolgunk, a gyermeki lélek körét és annak miként való nyilvánulását megfigyelni. Fölötté érdekes tanítás közben kérdésekkel kitudakolni, hogy a tárgyalt ismeretet miképen fogták föl tanulónk. Sok tisztázni salót fogunk ilyenkor találni.

A gyermeki lélek megfigyelésére csak egy biztos út van és *ez, hogy a gyermek maga tárja föl lelkét előttünk*. Céltévesztett dolognak tartom azt a fölfogást, hogy a fölnttek híres pedagógusok, *maguk saját* lélektani tudásuk alapján akarják megállapítani, miképen gondolkozik a gyermek. En ezt lehetetlennek tartom, megengedem, hogy egyes esetekben eltalálják a valót, de *általában* nem. Hisz hányszor fordult elő, hogy az ember szinte elképed, mily kérdéseket tesz föl a gyermek; hogy az ember nem tudja megfelejteni, hogy jöhetett ilyen gondolatra, mi annak nyitja, mi lehet alapja ilyen fölfogásnak. En azt tartom, hogy gyermekesen gondolkodni csak *gyermek* tud és ezt tőle kell ellesnünk, hosszas tapasztalás útján megtanulnunk. Gyermekké kell lennünk, hogy a gyermeket megismerjük, hogy gondolkozását elsajátítsuk, hogy vele érezzünk.

A gyermeki lélek megfigyelése ezek szerint fölötté fontos arra nézve hogy tanításunkban a tanulók eszmekörében mozogjunk és az ő fölfogásuk bennünket irányítson.

A gyermeki lélek megfigyelését a most elmondottakban nem *egyéni*leg, hanem *közös* értelemben gondolom; az említettekben a gyermeki lélek *egyéni*emes, általános megfigyelését kívániam, most térjünk át a tulajdonképeni *egyéni* megfigyelésre és annak kultiválására.

A gyermek egyéniségét két részre kell osztanunk: még pedig *értelmi* és *érzelmi* individualitásra. Hogy ennek a fölosztásnak megvan az alapja, mutatja azon körülmény, hogy tanulónkban megkülönböztetünk jó és rossz tanulókat, jó és rossz magaviseletű gyermekeket. Hogy az egyéniség az értelemben és az erkölcsben eltérő, bizonyítja, hogy a jó tanuló nem mindig jó magaviseletű is és ellenkezően. Ime az egyéniség markáns megkülönböztetése, sőt egy egyénben *kettős* egyéniség.

Igaz, hogy az emberi gondolkozásban sok a közös vonás és bizonyos dolgokban teljes a meg-

egyezes is, de ez csak általános jellegű momentumokra nézve áll, hogy a részletekben egy és ugyanazon tárgyról mily sokféle a gondolkozás, azt a mindennapi életben számtalanszor tapasztalhatjuk. Az *egyéni* tölfogás, az *egyéni* gondolkozás kifejezője. Így tehát nem lehet kétség a fölöött, hogy az emberek gondolkozása nem egyforma, inni annak következése, hogy lelki tehetőségek, szellemi látókörünk egyénileg végtelenül különböző. Ezen különbség nemcsak a természet lelki adományainak mértékétől függ, hanem nagyrészt a képzés, művelés eredménye. Ha tehát a meglett emberek gondolkozásmódja annyiféle, a hány az ember, nem áll-e ugyanaz a gyermek szellemi tevékenységére, tartalmára és annak nyilvánulására is? Ha pedig ez így van, akkor szabad-e, helyes-e minden gyermekre egy és ugyanazon eljárást alkalmazni, nem kell-e eljárásulniak az egyéniségnek megfelelően változtatni?

De a népiskolai tanítás *közös*, a tömeges tanítás elven alapszik, azért első tekintetre úgy látszik, mintha a közös tanítási jelleg az egyéniség figyelembe vételét kizárna. Iraz, a tömeges iskolai tanításnál az általánosság dominál, hogy emel egyesekkel különös kivételt tenni nem volna helyes, sőt nem is szabad, mivel egyesek érdekének a tömeg javát fölládozni, alárendelni nem lehet. Sokat vitatott kérdés, hogy vajon mi előnyösebb, a nyilvános, tömeges, vagy pedig a magántanítás. Kétségtelenül mind a kettőnek megvannak a maga figyelemre méltó előnyei és hátrányai, ezekkel azonban most nem foglalkozunk, de határozottan áll, hogy az egyéniség figyelembe vétele úgy a nevelés, mint a tanításban a tömeges iskolázatásnál igen szűk körre szorít, pedig ez nem helyes, nem jó. Nezzük csak miért. Mai nap mindent egységesíteni akarnak, mennyit hallunk beszélni és olvasunk az egyöntetűségről. Az egységesítés igen jó dolog a külső alakulásban, de az egyéni lelki világot és érzelmet egyféle irányba terelni, egyazon körlatok köze szorítani, egyenlő rendszerekbe fogatni, egy és ugyanazon úton vezetni nem lehet, nem helyes, mert a gondolatnak szárnyat szegni, annak szabad kiakadulását meg nem engedni, éppen annyit, mint azt megsemmisíteni. Ime az egyéniségnek az iskolában való mellözése szülte az ugynevezett *tuat-emberek* nagy átlagát, akik megteszik, amire kötelesek, de magasabbra emelkedni, a mindennapi tovább torni, nincs erejük, nincs ambíciójuk, azért, sajnos, mai nap igen kevés a tömegből kimagasló alak.

(Folytatása következik.)

### Szükséges-e a számológép az első osztályban?

Nincs szándékomb sorravenni az újabbán föltalált számológépeket s azokat az orosz számológéppel összehasonlítani, sem pedig ezekkel szemben az Eben-féle számgép előnyeit elvitatni,

csupán a «Szükséges-e a számológép?» c. cikkre akarok egy-két szót megjegyezni.

«Szemléltetni, érzékeltetni lehetőleg mindenoldalulag» elv, ha valamely tárgynál, hat a számtannal szükséges, hogy ne csak írott malaszt legyen. Leszámítva egy-két újabb kísérletet a számológépek sokaságából, melyek nem csupán a mennyiség érzékeltetésének állanak szolgálatában, hanem a konkrét számot a maga nyelvében, a mennyiséget magában a tárgyak számában érzékeltetik, bár ezek is csak egyoldalulag, képek által szemléltetve iparkodnak ezt megvalósítani, a többi számológép előnyös, vagy előnyösebb volta csupán attól függ, hogy a 10-es helyrendszert mennyiben teszi könnyebben fölfoghatóvá.

Ha az első osztály anyagát a 10-es számkörben állapítjuk meg, aminek helyes voltáról nagyon sokat írhatunk, akkor éppen az előbbieknél nyomán valik természetesen, hogy ezen osztályban számológépre nincs szükség. Még inkább állítom ezt a nem magyar ajkú iskolák első osztályára vonatkozólag, ahol a tanítás kezdetén nagy szolgálatot teszünk, ha a konkrét szám említésekor a mennyiséget a tárgyakon érzékeltetjük.

Szétosztunk a gyermekek között golyókat, filleket stb., a padra rakatjuk könyvüket, palaveszszójüket stb., hozatunk velük pálcikákat stb.

A palatáblájukra rajzoltathatunk vonalakat, pontokat stb.

Ezen tárgyakkal egyszerre számoltathatunk, másrészt meg azt is megtehetjük, hogy míg az egyik gyermek hangosan számol, a többi az általa mondottakat esendesen végrehajtja, vagy figyel stb. Ha a fogalmat megadtuk, aztán már segédeszköz nélkül is számoltathatunk.

Ha a tulajdonképeni számolásra e fokón a római számokat használjuk, akkor hasznavehetőbb segédeszközt, mint a tíz ujjat, nem találhatunk. Az ujjak által a számot mint mennyiség és mint ennek jegyét is érzékeli a gyermek. A két egymásmellé tett mutatónjában a kettőt nemcsak mint mennyiséget, de mint számjegyet is érzékeltetjük.

A 10-es számrendszert a mérték és pénzmenek *alappán tesszük fölfoghatóvá*: talán tud valaki jobb eszközöket?

Előrebocsátom, hogy a római számjegyek ismeretésekor az 1, 2 (kampó, pipa) stb., arabs számjegyekről sem feledkezünk meg. *Ezek után a helyérték megértetésére hozok föl példát.*

P1: A 10-es számkör alapos elvégzése után nem lesz gyermek, aki önkénytelenül át nem lép a 11-es, sőt 12-ös számkörbe. Tíz pálcikát összevéve egy tízet kapunk, erre egy pálcikát helyezve, összhangzásban nyelvünkkel azt mondjuk, hogy a tizen egy van. Egyszóval kifejezve: tizenegy ezenmód ismertetjük a tizenkettőt stb. elnevezéseket.

*Dacára, hogy a számológép szemléltető eszköz, az első osztályban nem tartom oly gépmek, mely egyenlőértékű lenne a tanító által számtalan mennyiségben használható természetes eszközökkel.*

Muesi.

Eberhardt János.

## KÜLFÖLDI TANÜGY.

**Általános iskolai kötelezettség.** Nincs ország Európában, ahol legalább törvényben, illetőleg papíron ne volna meg az általános iskolai kötelezettség, kivéve Oroszországot. Gyakran azonban csak írott malaszt ez a kötelezettség, s mellette megesik például Oroszországban, hogy vannak megyék, ahol az analfabéták száma megközelíti a nyolcvan százalékot, s ezért az olasz hadseregnek nemcsak az a föladata, hogy katonailag kiképezze a legénységet, hanem a legtöbb esetben az ujoncot írni és olvasni is kell tanítani. Lassan-lassan így mégis csak kevesbedik Itáliában az írni és olvasni nem tudók száma. Leghátul marad-e tekintetben is Oroszország, melyben, mint említettük, nincsen kimondva az általános iskolai kötelezettség, bár a kormánya már többször akarta megvalósítani, de mindig áthidalhatatlan akadályok tornyosultak eléje, ami érthető is, mert a rendkívül végyes lakosságú óriási birodalomnak szervezete is gátolólág hat annak az elvnek megvalósításában, még ha csak az európai Oroszországról is volna szó, amelyben mint tudjuk, nemcsak oroszok vagy lengyelek hanem óriási számban laknak tatárok is. Most ismét hire jár, hogy az orosz kormány újból hozzáfog az általános iskolai kötelezettség behozatalához, ami természetesen óriási föladat lesz, mert mindenekelőtt beköveztelté a kormányzóktól a népiskolákra vonatkozó jelentéseket, s javaslatokat kívánt tőlük arra nézve is, hogy tartományaikban miként tartják lehetőknek azt az általános iskolai kötelezettséget, ami bizonyosan a russzifikáció céljaira is fog szolgálni; ezt pedig kétségkívül oroszosan erélyes módon fogják végrehajtani, kérdés továbbá, vajjon a japán-orosz háború nem fogja-e késleltetni az általános iskolai kötelezettség elrendelését, ami különben is óriási előkészítő munkálatokat követel. Eddig csak a pétérvári kormányzósággal végeztek, s hamarosan kiderült, hogy ebben a tartományban, amely pedig körülbelül a legműveltebb, megdöbbentően nagy azoknak a gyermekeknek száma, akik iskolába nem járnak; ez a szám magában a fővárosban: *Pétérvárott* több mint tízezerre rug, pedig itt a város csaknem mintaszerű népiskolákra rendkívül sokat áldoz, de a gyermekeket iskolába járásra nem kényszerítheti, mert hiszen nincsen behozva az általános iskolai kötelezettség. Egyébként az orosz birodalom népiskolai állapotaira vonatkozólag legyen elég annyit megjegyeznünk, hogy e célra az állam évenként csak két és fél millió rubelt költ, amely összeg valamivel többre rugna évi hat millió koronával, s annyira, Montenegrót kivéve, a Balkán-félsziget apró államai is megeröltetik magukat.

**Iskolafenntartási törvény.** A porosz népiskola abból a szempontból is jelentős reform előtt áll, hogy új iskolafenntartási törvényt szándékoznak hozni. A tartománygyűlési képviselők között már kiosztották a rávonatkozó jelentést, amelynek az óriási terjedelme szintén amellet

bizonyít, hogy milyen rengeteg számú adatokkal dolgozik a modern statisztika. Két hatalmas foliófüzetből áll az a jelentés, amely 950 oldal tartalmaz, s teljes áttekintését nyújtja az 1899-ik év végével az iskolafenntartási állapotoknak; az állami és községi adókkal párhuzamosan tünteti föl, hogy az államot, kerületeket, tartományokat, községeket és egyéb iskolafenntartókat mennyiben terheli meg az elemi iskola; a városi és falusi községek, továbbá az uradalmi kerületek is megvannak különböztetve abból a szembontból, s azt szintén külön állapítja meg, hogy a községek mennyit áldoznak népoktatási célokra, valamint az iskolai községek kiadásait is, ezek alatt azt kell érteni, mikor több község tart el egy vagy több iskolát. Érdekesekek különben a jelentésnek részletes adatai. Ezek szerint a poroszországi népoktatás költségei az 1899-ik évben 186.133.704 márkát tettek ki, ebben az összegben benne vannak az állam kiadásai s az állam segítségek is. A személyi kiadás 137.643.383, a dologi 48.490.021 márkát tett ki. A városi községekre a népoktatási kiadásokból kerek számban 964 millió márka jutott; a falusi községekre 86 millió, míg az uradalmi kerületekre 37 millió márka. Az uradalmi kerületek értelme különben világos; uradalmak, hitbizományok is tartanak fönn népiskolákat Poroszországban, s ez épen olyan dologi terhek mint a kegyurasági és a terhek fejében természetesen azoknak az uradalmaknak birtokosai nevezik ki a tanítókat. Ezekből a terhekből azok az iskolafenntartók készpénzben fizettek a városi községek (ismét kerek számban) 806 millió márkát, a falusi községek 439 milliót és az uradalmi kerületek 3 és fél milliót. Az iskolai községek, amelyeket az új iskolatörvény meg fog szüntetni, 183 millió márkával járultak 1899-ben a poroszországi népiskolai költségekhez; az általuk fenntartott iskolák rendszerint közösek, s nagyon keves akad közöttük, mely hitvallásos iskola volna. Az iskolai községek megszüntetésével tehát a hitvallásos iskolák száma fog növekedni, amint hogy már évek óta általában mellettük nyilatkozik meg a porosz közvélemény. Az iskolafenntartó törvény megújításának épen az lesz a föladata, hogy a hitvallásos iskolákat megerősítse, s ennek minden katolikus ember örülhet.

**Analfabéták Olaszországban.** A hivatalos Olaszországnak több mint negyven esztendeje volt ahhoz, hogy a félszigeten berendezkedjek a modern műve ödes nevében, s épen ő az, amely leginkább hanyagolta el a népoktatást, pedig azért elég keserű váddal illette a régi olasz kormányokat. Az olasz állam még most is jelentéktelenül keveset áldoz a népoktatásügyre, a községekre és az egyházra hagyja a terheket, s legfőlebb a tanfelügyelőit ülteti a nyakukba. A hatóságok is olyan lelkiismeretlenül bánnak most az ügyvel, hogy ez idő szerint közel 4000 öreg tanítónak nincs még elintézve a nyugdíja. Az 1900-ik évi népszámlálási adatokat is rendkívüli hanyagsággal dolgozták föl, úgy hogy a népoktatásra vonatkozó

hivatalos adatai csak most kerültek a nyilvánosság elé, s ezek az adatok a lehető legszomorúbbak. Ijesztő az analfabéták száma, s bár 1871-től vagy 1881-től fogva mutatkozott némi haladás, mégis 30 évre 1871-től 1901-ig ezt jelentéktelennek kell tartanunk. Ugyanis most a hatéves korukat meghaladott olaszok 48 és fél százaléka sem írni, sem olvasni nem tud; tehát körülbelül tizenöt millió olasz nélkülözi ezeket a legelemibb ismereteket. Husz év alatt csak 0,3 százalékkal emelkedett az írni-olvasni tudók száma, ami valóban szánalmas állapot. Az olasz nevelési törvényt negyedik század előtt hozták: de látszik, hogy nem volt nagy hatása, annál erősebben léptette életbe az állami felügyeletet; ezen a terén a kormány vitézkedett. Olasz statisztikusok különben azt is kiszámították, hogy ha ilyen tempóban indul a haladás, el fog tartani egy századig, amíg az olasz analfabéták száma a minimálisra fog zsugorodni. Mar az ilyen állapotokról a papok igazán nem tehetnek.

## VEGYESEK.

**Fölvivas hazánk nevelőéhez.** Hazafias magyar szívvel hívom hazánk tanítósgát egy nemzetsorvasztó kör ellen. Segítsék az elnökségem alatt álló József Főherceg Szanatórium-Egyesületet a tüdővész elleni küzdelemben. Minden, még oly kevés fáradozás a humanizmusért, egbeszálló ima. Mert a haragszónál, zsolozsmánál is szebb imádság az emberi jötelet. Olyan jöletre hívom a magyar tanítósgát, mely rendjüknél szolgál. Ismeretes, hogy a tüdővész épen a tanítói karból szedi legjobban áldozatait. Mennyi derék nevelő martirja hivatásának: az iskola porában, romlott levegőjében, hivatása közben befeszíteli magát tüdőjébe a kór, s ha idején nem jut sanatóriumi kezelés alá, elpusztul. A József Főherceg Szanatórium-Egyesület *tavasszal felépítő első népszanatóriumát* s ebbe a magyar tanítósgának *díjazáspitevényt ajánlok fel a Tanítók Országos Bizottságjának gondozása alá*, ha most az *alaptőke* egy részének megszerzésében támogatnak. A támogatás módjával utalok arra a levélre, melyet az ország minden egyes tanítójához intézek: kérem fölvivásomat jelentősége szerint teljes figyelembe venni és hazafias áldozatkészséggel, szeretettel fogadni. Nem direkt támogatást, hanem erkölcsi segítséget kérek. Azt kérem levelemben, hogy a jötekkönyvedu sorsjátékot, melynek minden fillérje az alapot gyarapítja, a könnyen megszerzhető pártoló részvevők összegyűjtésével gyarapítani sziveskedjenek. Hetven-hetvenötzre ember pusztul el hazánkban évente tüdővészben. A tüdővész pusztítása az összes elhalalozások egy nyolcadrészét teszi ki. A tüdővész egymaga *kétszer annyi* életet ragad el évente, mint az összes fertőző betegségek együttvéve. Az áldozatok átlag hat-nyolc éven át sanyódnak, amíg megváltja szenvedésüktől a halál. Állandóan felmüllő tehát a tüdővész betegek száma szegény hazánkban. Ennek a felmüllő embernek egyharmada teljesen munkaképtelen, kétharmada nagyon korlátolt munkabírással rendelkezik. Milyen sok könyv, bánat okozója. Milióiban mennyi vesztéség! Szülők keserve, hitvesek zokogása, elárvult gyermekek kétségbeesése, oh, semmi sem oly szívepesztő, mint a nagy tragédia, melyet a tüdőbetegség idéz elő. Szabad-e közönnnyel túrnunk, hogy azt a kevés magyart is megtizedelje a kór, hiszen az orvosi tudomány fényes példákkal mutatja ki, hogy igen nagy százalékát meg lehet a tüdőbetegnek gyógyítani, ha kedő időben sanatóriumi kezelés alá juttatjuk. Ezt akarja a József Főherceg Szanatórium-Egyesület. Ezt akarja a magyar tanítósg közreműködésével. Nem kér ellenszolgálat nélkül: a tavasszal épülő alföldi sanatóriumban egy állandó ingyenes hely áll rendelkezésre azoknak a tanítóknak és családjaik tag-

jainak, akiket a kór megtámadott. És minden ezután épülő sanatóriumban, melynek építésére az alapszabályok köteleznek: egy-egy ágyalapítványt létesítenek. Országos nemzetsorvasztó kör ellen küzdve, a magyar tanítósg a maga testületi érdekeit mozditja elő, midőn nem is oly nehéz társadalmi munkával egy-két koronás hozzájárulásra hívja a községekben tehetősebbet. Áldjon meg az Isten minden nevelőt, ki fölhívásomat szívébe fogadja, célunk iránt lelkesül és tanácsával, munkájával gyámóit! *Lukács György* főispán, a József Főherceg Szanatórium Egyesület elnöke.

**A gyulafehérvári katolikus egyetem.** A Fogarasy-fele katolikus egyetem ügye újból egy lépéssel haladt előre. A múlt év november 10-én tartott szentszéki ülésben ugyanis erdélyi püspök úr ő méltósága a katolikus egyetem és ezzel kapcsolatos papnevelő-intézet új épületének célszerű berendezésére, valamint a teológiai fakultás szervezeti szabályzatának és tanulmányi rendjének megállapítására egy bizottságot küldött ki. E bizottság elnöke Ujfalusi József dr. apátkanonok, teológiai tanár, tagjai Balazs Endre dr., Kóródy Péter dr., Vass Albert dr. teológiai tanárok, Soóthy Gyula, Vezér László intézeti előjárók és Csabry Bonifác dr. intézeti orvos. A bizottság tagjai minden oldalról behatóan tanulmányozva az ügyet, legközelebb össze fognak jönni közös tanácskozásra. Az egyetem tervezetét Möller Ede műépítész készíti, ki e célból hosszabb külföldi tanulmányi utat tett.

**Köszönetnyilvánítás.** A «Szent-István-Társulat» Nagyméltóságú Elnökségének az iskolánk részére egyenes adományozott tankönyveikért a helyen mond hálás köszönetet. *Edes János n.-pécselyi kántortanító.*

**Karacsonyi pásztorjáték.** A zalamegyei Nagypécsely község tanuló karácsony előestéjén pásztorjátékot adtak elő. Színpad került *Békesség embernek*. Az előadás a közönség felekezeti különbség nélkül szép számmal jelent meg. A tiszta jövedelem a róm. kath. népiskola javára fordítatik. Mindazoknak, kik ez alkalommal fölül fizetni szivesek voltak, e helyen mond köszönetet. *Edecs János kántortanító.*

**A közigazgatási bizottság hatásköre.** Eddig javányos betegségek alkalmával a törvényhatósági joggal fölrüházott városokban és vármegyékben az iskolák ideiglenes bezárását a közigazgatási bizottság rendelte el. Most a helyigminiszter a közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg kijelenti, hogy közegészségi okokból az iskolákra vonatkozó határozatok meghozatalára az elsőfokú hatóság, a polgármester (alispán) jogosított, mert a közigazgatási bizottságot elsőfokú rendelkezési joggal ilyen kérdésekben nem ruházta föl.

**A gyermekek alvása.** Egy francia iskolavizsgáló-bizottság megállapította azt, hogy azok a gyermekek, akik nem alussnak eleget, 25 százalékkal inkább vannak kitéve mindenféle betegségnek, mint a többiek. A tanuló gyermekek alvási idejének átlaga a bizottság szerint a következő: a négy éves gyermeknek 12 óra, a hét évesnek 11 óra, a kilenc éves gyermeknek 10 óra, a 12-14 éveseknek 9-10 óra és a 14-től 21 évig 8-9 óra. Tehát ten napokon délelőttönként legalább is felőrával később kellene kezdeni az oktatást, hogy teljesen kinyugodhassák magukat gyermekeink.

**Rossz szokások az iskolában.** Scheer A. németországi tanító egyik fölolvásásában azokkal a rossz szokásokkal foglalkozott, melyek kisebb-nagyobb mértékben valamenyi iskolában előfordulnak és amelyek rendkívül zavaró hatással vannak a tanításra. Első a *sugás*, amely nyílen ez a szorgalom hiányát is jelenti, ép ezért a lustaságnak, restségnek, felületességnek és tunyaságnak is előmozdítója. *p* ezért már nevelési szempontból is üldözni, irtani kell e rossz, sokszor megrögzött szokást. A tanító ne segítsen felelés közben a rest és figyelmen kívül tanulóknak. Ha nagyon el van harapódzva már osztályban a sugás, ne csak a sugót sújtsa kemény büntetéssel, de azt is, kinek a sugás szól. A második rossz szokás iskoláinkban a *halli beszéd*. Ott, hol a gyermekek hallan beszélnek, nem lehet elérni a tiszta, értelmes és *sz* szülőzött beszédet, már pedig a hibás beszédnek rendszeren a hibás írás a következménye. Legyen a tanító *tan*

tása mindig eleven és élénk, beszéde pedig mindig tiszta és érthető, de sohasem túlhangos, mely utóbbi a gyermekektől sem engedhető meg. Végre a harmadik rossz szokás a *hatalmas beszéd*, mely a gondolkodás és értelem kárára történik. E hibának egyedüli orvossága a lassú és hangnagyság beszédre való szoktatás.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

## PÁLYÁZATOK.

### Esztergomi érseki megye.

Az **ottövölgyi** (Pozsonym.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdették. Jövedelme javadalmazási jegyzékönv szerint: háromszobás lakás, konyha és kamara; gazdasági épület: istálló, szin, 2 öl és pince; községi pénztárából tanítói fizetés 600 (hatszáz) korona, 1 katasz. hold 1370 □ öl szántó és 37 □ öl kert; terménybeli jövedelme 10 évi átlag szerint 60 kor. 30 fill. Községi pénztárából kántori fizetés: 68 kor., a templomi pénztárából 33 kor. 20 fill., ostyasítésért 12 kor., alapítványok után 90 kor., stóla-jövedelem 110 kor. Ezekon kívül 1112 □ öl szőlő, 10 évi átlaga 40 kor., 25 hekt. rozs a 10 kor. 25 kor. értékben, 3 hektoliter bor 84 kor., 2 öl hasábfu 40 kor. és a szőlő műveléséért 34 kor. Tannyelv: magyar, de a két nyelv ismerete okvetlenül szükséges. Köteles az ismétlősöket fölvaltva tanítani és a kántori teendőiben tökéletes jártassággal birni. A kellően felszerelt pályázati kérvények alulírottához küldendők. A választás 1905. évi február hó 9-én lesz. Személyes megjelenés kötelező. *Dobrócskly Mihály* iskolaszéki elnök. 43 1—1

A **esolnoki** (Esztergom m.) róm. kath. iskolánál egy osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: 800 kor. fizetés, egy szoba és konyhából álló lakás. Tannyelv magyar-német. Kötelesség egy osztály önálló vezetése és a kántoriakban segédkezni. Pályázati határidő február 10. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. Az állás azonnal elfoglalandó. *Marr Bálint*, iskolaszéki gondnok 49 1—1

### Egri érseki megye

A **mezőkövesdi** róm. kath. népiskolához a f. iskolaév végéig egy ideiglenes helyettes tanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése a jelzett idő tartamára, vagyis az iskolaév bezártáig, havonként 80 korona. Kötelessége egy osztályt önállóan vezetni. Keresztlevellel, oklevéllel, a szabad állapotot igazoló bizonylattal, esetleg működési bizonyítvánnyal is felszerelt kérvények, február hó 4-ig az iskolaszéki elnökéhez küldendők. Az *iskolaszék*. 48 1—1

### Munkácsi egyházmegye.

**Napkoron** (Szabolcsm.) segédtanítói állomásra pályázat hirdették. Jövedelme: a tanév végéig — havi 60 kor. fizetés, egy kis szoba. Állomása azonnal elfoglalandó, okmányokkal ellátott jelentkezések a *napkori plébános*hoz intézendők. 50 1—1

### Rozsnyói püspöki megye.

**Gömör-Ráhó** anyaegyházba kántortanító kerestetik. Jövedelme: Államsegély 516 korona, vallásalapból 168 korona, lapé 10 korona. Stóla, tandíj, földjövedelem 200 korona. Állás azonnal elfoglalandó. Felszerelt kérvények február 10-ig róm. kath. *plébániahivatal*hoz Gömör-Ráhó küldendők. 52 1—1

### Szombathelyi egyházmegye.

**Badafalvi** osztálytanítói állásra pályázat nyitattak. Fizetés évi 800 korona, negyedévi utólagos részletekben bűtörzött szoba fűtve. Tartozik az első osztályt önállóan ismétlősöket fölvaltva tanítani. Tannyelv német-magyar. Jelentkező az állást azonnal elfoglalni tartozik. Folyamodvány címzendő *plébániahivatal* Badafalva. (Vasm. pösta: Gyánafalva.) 47 1—2

**Horvátfalva** községben kath. tanítói állásra pályázat nyitatták. Fizetés: szabad lakás, két szoba, konyha, pince, kamra, padlás, sertésöl, 15 mérő buza, ugyanannyi rozs. Késpénzben állami segéllyel 600 korona negyedévi utólagos részletekben. Gabona minden évben szeptember

havában utólagosan adatik. Ismétlősöket tanítani tartozik, ezért minden ismétlőtől évenként egy koronát szedhet. Tannyelv német-magyar. Jelentkező az állást azonnal elfoglalni tartozik. Folyamodvány címzendő: *plébániahivatal*hoz, Badafalva, Vasm., pösta: Gyánafalva. 46 1—1

**Zsombok** (Pestm.) róm. kath. magyar tannyelvű rendes férfitanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése: míg a természetbeni lakás fölépül, lakás és kertilletmény címén 70 korona, községtől 600 korona, államtól 130 korona, melynek 200 koronáig való kiegészítése folyamatba tetetett, fűtőanyagra 20 korona. Kötelessége: a kijelölt osztály vezetése, szükség esetén kartársainak helyettesítése. Kellő okmányokkal felszerelt kérvények február 4-ig fölszítelendő *Trümgel János* esperesplébánoshoz Kóka (Pestm.) küldendők. 42 1—1

**Zsombokra** megjegyzem, hogy az adó több mint 80 százalékát fizetők már három férfi mellett tanítónót óhajtanak: azért államsegélyt sem remélek. *Dr. Eben*, isksz. elnök. 45 1—1

### Veszprémi egyházmegye.

**Somogy-Karádra** az ujonnan szervezett ötödik tanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése püspöki segéllyel a községi pénztárából négyszáz korona és százhusz korona lakbér, államsegély negyszáz korona, összesen kilencszázhusz korona. Kötelessége a reábizott osztályt úgy az ismétlő- és vasárnapi iskolásokat a törvénytiszta módon és időben tanítani, a kántorság minden ágában egészéven át minden díj nélkül segédkezni, a tanulókat a templomba fölvezetni, rajok fölügyelni. Állomását évközben el nem hagyhatja. Kérvények azonnal alulírottához intézendők. Az állomásra rögtön elfoglalandó. *Neumayer Károly*, szentszéki főnök plébános. 51 1—1

Egy róm. kath. vallású s jó tenor hangú nyugd. kántortanító tisztán kántori állást keres. Zenekar vezetésére is képes. Megkeresések az orchói, up. Trecsenén (Trecseném.), róm. kath. kántortanítóhoz intézendők. 44 1—1

## Orgonaépítési műintézet.

## Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir.

udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utcza 48.



cs. és kir. udvari szállítók, a *Saentsir* jogagja, a *Ferencz Jozsef-rend* lovagja.

A *parisi és becsi* világhírlapon stb. helyről kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta leguymású csőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jökarban tartása mérsékelt árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.

# A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT



népies kiadványai közt

a Népiratkákból eddig a következő számok jelentek meg:

I. Folytatás.

35. <i>A gyermek — Isten Állása.</i> Néhány szó a kórhely- és intézetek ügyében. Irta Gyuray Ottó. II. kiadás. Ára ... —06	50. <i>A jó egészség könyve.</i> Irta dr. Kontur Béla. II. kiadás. Ára ... —30
36. <i>Képek a plébánián.</i> Irta Cziflay Lajos. II. kiadás. Ára ... —08	51. <i>A bucsúki kókereszt.</i> vagy: Ne járj a tonóba. Irta Vé. hazai. II. kiadás. Ára ... —06
37. <i>Én az én bájja.</i> vagy: Mit szül a pórtékadás. Irta Rozgonyi György. II. kiadás. Ára ... —06	52. <i>Isten áll, Isten ver.</i> vagy: El ne bízd magadat. Tanulságos történet. II. kiadás. Ára ... —06
38. <i>Mátyás király, a négy barátja.</i> Három népdalt versékten. II. kiadás. Ára ... —06	53. <i>Sinor János herce.</i> primás élettörténete. Irta Rozgonyi György. II. kiadás. Ára ... —06
39. <i>Mit ízen a római pápa minden katólikus embernek?</i> A szentegyes Anya helyéről a magyar nép számára. Kirta Végházi. II. kiadás. Ára ... —08	54. <i>Szűz.</i> Rövid és bizalmas feleletek a ker. vallás ellen leginkább elterjedt ellenvetésekre. III. kiadás. Ára ... —40
40. <i>A mire Isten abbást nem adott.</i> Elbeszélés. II. kiadás. Ára ... —08	55. <i>A római pápa ízené a munkások állapotáról.</i> Ára ... —12
41. <i>Szent István élete.</i> Halálának 300 éves jubileumára írta egy eszmái pap. II. kiadás. Ára ... —08	56. <i>Hozzant székér, sánta ló.</i> Irta Szabó Imre. Elbeszélés. II. kiadás. Ára ... —10
42. <i>A templom létezésében tudásáról.</i> Okos beszélgetés a jó magyar népek. Irta Németh Sándor. II. kiadás. Ára ... —06	57. <i>Fehér Bondi.</i> Irta Kuthen. II. kiadás. Ára ... —06
43. <i>A pokol útja.</i> vagy: Ne dobj el, amit nem te szerezte! Tanulságos beszélgetés az öngyilkosságról. Irta Németh Sándor. II. kiadás. Ára ... —06	58. <i>Derecs Mihály sorsa.</i> vagy: Mit terem a vadházasság. Irta Rozgonyi György. II. kiadás. Ára ... —06
44. <i>A szelényi kút.</i> Tanulságos olvasmány a józan magyar népnek. Irta Levay Mihály. II. kiadás. Ára ... —06	59. <i>A keresztény é bőség-szeretet.</i> vagy: Aki teged követ dob, dob vissza kenyérrel. Irta Janics Ferenc. II. kiadás. Ára ... —04
45. <i>A Balaton tündérei.</i> vagy: A kincs nem hordog. Bege. Irta Szekrenyi Lajos. II. kiadás. Ára ... —06	60. <i>A gonosz szomszéd.</i> vagy: Hogyan bünteti Isten a hamis esküt. Irta Pethő József. II. kiadás. Ára ... —06
46. <i>Beszélgetés a kántortartói hivatal fontos állásáról.</i> Irta Németh Sándor. Ára ... —06	61. <i>A két cinkos.</i> Elbeszélés. Irta Czeckó Antal. Ára ... —06
47. <i>Milyen Rádna rövid története.</i> Néhány megjegyzéssel a bucsújárásról. Irta Kocsisnár Károly. II. kiadás. Ára ... —12	62. <i>A becsületesség jutalma.</i> vagy: Legjobb az egyenes út. Irta Murk István. II. kiadás. Ára ... —10
48. <i>Mennyünk Amerikába?</i> vagy: Varjas Pál utazása. Irta Rozgonyi György. II. kiadás. Ára ... —06	63. <i>Barbara herce.</i> vagy: Az 1867-iki kiegyezés története. Irta Cenner Lajos. Ára ... —12
49. <i>Togán Böske.</i> vagy: Ne jatszál a szerencsédél. Irta Bondi. II. kiadás. Ára ... —06	64. <i>A magyar szent korona</i> és a koronázási jelvények. Irta dr. Czobor Béla. Ára ... —16
	65. <i>Szent László király.</i> Irta Végházi. II. kiadás. Ára ... —12
	66. <i>A koleráról.</i> Irta Kontur Béla. IV. kiadás. Ára ... —04
	67. <i>Falusi rossz szokások.</i> Irta Novák Lajos. II. kiadás. Ára ... —08

Folytatása következik.

 **Megrendelésnél elég a folyó számot megírni.** 

==== **Megrendelhetők:** =====

## A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkereskedésében

könyvkiadóhivatalában

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 2. sz. } Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.